

זהירות רפורמה! מהרהוריו של רפתן מושב קטן ויעיל

עודד שהם יו"ר ועד הרפתנים

המחלוקת על ההסכם מול ממשלת ישראל, הפכה לשיחת היום בקרב הרפתנים ובצדק. במסגרת חופש הדעה, החלטנו בגיליון זה להביא את דבריו של עודד שהם רפתן וותיק ממושב שדמות דבורה, הכותב את דעתו על המצב ואיך וכיצד ניתן לשמר גם את הרפתות הקטנות ולשמור על הענף כולו. שהם עומד בראש וועד פעולה של כ-50 רפתנים משפחתיים. זכות הדעה, זווית אישית!!

המגזרים

כל בר דעת מבין את חשיבות הלכידות בין המגזרים בענף החלב, הלכידות מאפשרת לשמור על יציבות הענף. כדי שתוכל להתקיים לכידות אמת יש לצקת תוכן במילים הגבוהות, ראשית כלל היצרנים, קיבוציים ומושבאים, חייבים להכיר האחד את השני - את התכונות, היכולות והצרכים של כל אחד ואחד. לאחר שיכירו אלה את אלה נדרשת מכלל היצרנים ההתחייבות לפעול בתם לב להשגת המטרה המשותפת לכולנו - רווחה כלכלית לפי העקרונות המובאים בתקנון ההתאחדות. כאשר נקודת המוצא היא שההתאחדות משרתת את כלל האינטרסים של חבריה. ההסכם עליו חתמו בראשי תיבות משרד האוצר ומשרד החקלאות - הסכם עליו עמלו גם נציגנו והיו מעורבים בו בשולחן הדיונים מעלה שאלות קשות ומעוררות תהיה לגבי טיב ההיכרות עם היכולות והצרכים של הרפתן המושבי ובהתאמה התחשבות באינטרסים הבסיסיים הקיומיים של הרפתן המושבי.

הרקע ההיסטורי - חוויות אישיות

זהירות רפורמה

רפורמת איכות הסביבה - כשסיימתי את השרות הצבאי

אנחנו לא קובעים
את מרבית עלות
התשומות וממשלת
ישראל היא
שמשפיעה לרעה על
יוקר המחיה

נילחם על פרנסתו ועל עתיד הענף שלנו. עודד שהם צילום: יוסי בלט

כרטיס ביקור

עודד שהם. בן 41. נשוי + 1.
גר במושב שדמות דבורה.
יו"ר ועד הרפתנים - קבוצת רפתנים הפועלת למיצוי זכויות הרפתנים.

פנה אלי אבי ז"ל ושאל האם אני רואה את עצמי מתפרנס מהרפת גם בעתיד, כשעניתי כן, החל אבי לתכנן במרץ את שדרוג הרפת במסגרת מה שכונה ה"רפורמה". בסיום התהליך הבטנו סביב ראינו מתקן יפה פרות מרוצות וקצת יותר זנבות בספירת הבוקר ומנגד הלחץ הכלכלי גבר בשל השקעות הענק שחויבנו אליהן במסגרת הרפורמה ולראשונה החל לחלחל לתודעה הספק שכן נאלצנו להתמודד עם מהלך יזום של המדינה שקרא לצמצום מספר הרפתות וציין זאת בצורה גלויה ורישמית. שלמה השכן פרש בשלב הזה וזו הייתה קריאת ההשכמה הראשונה עבורינו.

זהירות רפורמה 2 - מתווה לוקר - לאחר לכתו של אבי לעולמו (במקום האהוב עליו מכל - ברפת) לקחתי את המושכות בידי וכשהגיע לפתחנו מתווה לוקר, הגיע תורי לקבל החלטה בצומת הדרכים - הממשיכים או סוגרים - ברור לי שכלל הרפתנים אוהבים את הרפת ואת העבודה ומשקיעים במקום עבודתם את כל הנשמה אבל מי שלא היה מעולם עצמאי והקים הכל מאפס על חשבון החסכוניות המשפחתיים אולי קצת קשה לעיתים להבין באמת לעומק את כובד ההחלטה הכלכלית כיוון שמיטב כספנו כבר הושקע ברפת והיא כל מקור פרנסתנו ובנוסף לכך האלמנט הרגשי שגם לו יש משקל כבד שהרי אנו רוצים לשמור על הגחלת ולהוריש לילדינו משק חקלאי יציב, משגשג, שוקק חיים ומלא בשמחת חיים. אני בחרתי להמשיך לצעוד בצורה זקופה השקעתי ממוון רב ובעזרת הדרכה טובה עברתי גם את השנים הקשות של מתווה לוקר. אני עדיין משלם לבנק בעבור החזר הלוואות ואמשיך לעשות זאת עד שנת 2021. ושוב אני מביט סביב ורואה מתקן מסודר ובספירת הבוקר צצו כבר הרבה זנבות חדשים שהרי הגדלתי הייצור מ-400 אלף ליטר ל-700 אלף ליטר ושוב מנגד הלחץ הכלכלי גבר בשל ההשקעות הכבדות וכשאני מביט סביב בבוקר כבר חשוך כי אצל השכנים לא מדליקים אורות ומ-12 רפתות במושב נותרו 4 רפתנים. מתווה לוקר היה כבר קריאת השכמה שנייה ולא מפתיעה (קדמי עשה לנו הכנה במעיין משחק מקדים) מי ששם לו למטרה לסגור רפתות קטנות והצליח בכך, שינה גם את פני המושב והאזור כולו - כעת משקים רבים בעיקר בפריפריה ובעיקר במגזר המשפחתי עומדים נטושים ללא כל פעילות חקלאית.

זהירות רפורמה 3

הסכם העקרונות - 2019-2025 -

או ההסכם לחיסול הרפת המושבית

ומדוע אני אומר זאת בצורה נחרצת כיוון שאין כלכלן אחד שיכתוב תוכנית עסקית המראה ייתכנות כלכלית לקיומו של המשק המשפחתי בתנאים אותם מציב ההסכם יתרה מזאת אני מניח שגם חלק מהקיבוצים בטווח הזמן הבינוני והארוך לא ישרדו בתנאים הללו. לא ניתן להגדיל את המשק המשפחתי מ-700 אלף ליטר (זהו הקו עליו הסכמנו עם המדינה בלוקר) לרפת של 1.5-1.3 מיליון ליטר - הדבר דורש תכנון והסדרה של אישורי בנייה, יציאה מחלקות א' לחלקות ב', בניית סככות, קניית פרות, קניית מכסה וציוד חליבה ומנגד בתנועת מלקחיים הורדה של 24 אגורות וכל זאת בשם ההתייעלות - בפועל זו שחיקה לא נורמלית בשכר אל מול השקעות עתק. והדבר הכי עצוב בסיפור שלא ניתן לנו אופק אמיתי כזה שמצדיק השקעות כאלה שהרי המדינה אומרת בפה מלא שגם רפת של 1.5 מיליון ליטר היא לא מספקת כי צריך לטפס ל-2.1 וחלק שאומרים 2.8 מיליון והמדינה מצהירה שב-2025 לא יהיו מכסות חלב ולא יהיה תכנון! העובדה שהרפתנים המושביים דחו את ההסכם הנ"ל מדברת בעד עצמה - הדבר לא נובע מחוסר הבנה, בלבול או לקות כזו או אחרת אלא מהכרה בעובדה שהמשק המושבי לא ישרוד את המהלך.

ועד הרפתנים

בחודש יוני 2018 פנו אלי עמוס טהר ודביר גואטה ויחד הקמנו את קבוצת הרפתנים המונה כיום כ-50 רפתנים. מטרת העל של הקבוצה היא רפת משפחתית ברת קיימא - אנו קמים בגאווה ופועלים למיצוי כל זכויותינו. אנו אומרים - די לקרבות הבלימה הרפתן אינו שק חבטות וזכות המחלבות לרווח אינה באה על חשבון זכותי להתפרנס בכבוד. אנחנו לא אשמים ביוקר המחיייה ולא בפערי התיווך. אנחנו לא קובעים את מרבית עלות התשומות וממשלת ישראל היא שמשפיעה

לרעה על יוקר המחיה - היא הגורם המשפיע ביותר על התשומות - חשמל, סולר, מים, מיסים, מע"מ כשרות וכו'.

רפת ברת קיימא בכל גודל בכל מקום

רפת ברת קיימא בכל גודל בכל מקום - נשמע כמו סיסמא? "בכל מקום", לפיזור הרפתות במרחב הכפרי ובפריפריה יש חשיבות כלכלית ולאומית וכן כדי לענות על התכלית הראויה של מכסות החלב וערכן הכלכלי ככלי לשימור וחיזוק הפריסה ההתיישבותית. "בכל גודל" - ראשית זה נושא כאוב ובהקשר זה אני פונה לכל הרפתנים הקטנים והגדולים, הן מהמגזר המשפחתי והן מהמגזר השיתופי, לשים קו אדום ולהגיד "לא עוד גדילה אין קץ!". נאמר לרגע שגם אם הייתי מקבל את הנחות היסוד של פרופסור אבי שמחון או הגברת עדי חכמון (ואני ממש לא מקבל אותן) כי אני, רפתן קטן ולא יעיל ועל כן עלי לחסל את משלח ידי - הייתי מצפה שיגידו זאת בקול רם וברור ובלי מצגי שווא, שמטרתם לחנוק אותי לאט ולגרום לי לחסל את הרפת שלי. אני כופר בדת "היתרון לגודל" של פרופסור אבי שמחון אני ממש יכול לראות כיצד הדת הזו מובילה למצב שבו תתקיימנה בעתיד 2-3 רפתות ענק בבעלות סינית/ סעודית / אמריקאית והכל בשם "התחרות והיעילות". צר לי אך איני רואה בכך לא יעילות ולא תחרותיות וכל שכן תועלת לציבור, כיוון שברור שבמצב שכזה יתואמו מחירים ונגיע למצב חמור של כשל שוק, בדיוק כמו שקורה היום בשוק המחלבות, וזאת עוד בטרם דובר על נושאי אבטחה ביולוגית אבטחת מזון ואחיזה בקרקע.

חזית אחידה

מכאן שכלל הרפתנים חייבים לגלות חזית אחידה ולומר בקול רם וברור כי הסכימו בזמנו למתווה לוקר מתוך נקודת הנחה שהמדינה ביקשה להגדיל את היקף הייצור ברפתות ל-700000 ליטר בשנה וכי לרגע לא חשבו שהתוצאה העגומה תהיה חיסול שיטתי של המגזר המשפחתי והפריפריאלי. חשוב לבוא ולומר למדינה כי תדאג קודם שכלל היצרנים, יגיעו לקו אותו היא סימנה ומעבר לכך לא עוד. כל סקטור בשוק נאבק על זכויותיו, זו זכות בסיסית להתאגד ולפעול למיזוי זכויות. זוהי גם זכותנו הבסיסית והחוקתית כיצרני חלב בפרט כיום כשהמדינה מבקשת לפגוע בנו, במכסות החלב שלנו ובזכות שלנו לפרנסה וליציבות תעסוקתית, וזאת עוד בטרם דובר על פרנסה הוגנת. הרי על הגדלת הרווח אף אחד לא העז לדבר מתוך חשש שה "חרב" תנחת על ראשנו ממקום לא צפוי. מישוהו שם למעלה כנראה שכח שאנו, יצרני החלב, איננו עובדים שכירים אלא בעלי עסקים עצמאיים שנושאים בסיכון וסיכוי. אם המדינה כבר מתעקשת שהפרמטר על פיו מוגדר שכיר במחיר המטרה הוא כשל "שכיר" אז מדוע לא כ"שכיר של המדינה" (כי הרי השכר שלי נקבע על ידה) ואם כבר שכיר של המדינה מדוע שלא אקבל את כל אותן זכויות סוציאליות של שכיר בכלל ושל עובד מדינה בפרט (שעות נוספות, שעות כוננות, ימי מחלה, הבראה ופנסיה) ? מדוע שלא יושוו שכיר ותנאי העסקתי כ"יצרן חלב" לשכרם ולתנאי העסקתם של "יצרני החשמל" בחברת החשמל או "יצרני המים" בחברת מקורות. אין המדינה רוצה לראות בי שכיר ? גם טוב. תתכבד ותחשב את מחיר המטרה בהתאם.

אין צד אחד במשוואה הכלכלית

ולכל אלה שיאמרו כי דברי מנותקים מהמציאות וכל אלה שסבורים כי שנת 2017 הייתה "שנה כלכלית טובה" אקדים ואשיב כי זיכרון קצר אכן יכול להביא מזור לחולה (וכאן כל אחד מוזמן לבחור מחלה על פי השקפתו) ואבקש להזכיר

איך מתווה לוקר הראה במפורש ירידה ברווחיות (מתוך שאיפתם של הפוליטיקאים כי המחאה הציבורית תדעך) ולאחר מכן עלייה בחזרה באופן חלקי ברווחיות ובעבור זה הסתמכנו והשקענו והסכמנו לקחת על עצמנו את החובות הכרוכים במתווה לוקר. נוסף על כך חשוב להגיד בביטחון מלא - המכסות שלנו הן בעלות מעמד קנייני ויש להן תג מחיר גבוה. אפילו גבוה מאוד. צר לי על אותם קולות של קטני אמונה או מוסטי דעת קהל מקרב הרפתנים שסבורים אחרת וכפי שהדברים נראים כעת לא ירחק היום שבו אלה שחושבים אחרת יצטרכו להוכיח זאת בבית המשפט. מלבד כל אלה עומד על הפרק נושא הייבוא. כחלק מהצטרפותה למדינות ה-OECD חתמה מדינת ישראל על הסכמי סחר בינלאומיים (גאט"ט וההרחבה לתוצרת חקלאית בסיבוב אורוגוואי), אך אנו החקלאים לא ניתן לקיים רק צד אחד של המשוואה. כמו בכל מדינות האיחוד האירופאי בהן הוכנו מבעוד מועד תשתיות לתמיכה בחקלאים ובתוצרת מקומית ("ארגז כחול" "ארגז ירוק" וכו') גם אנחנו נדרוש כתנאי מקדים למו"מ עתידי ולגיבוש הסכם מערכת שתגן עלינו ועל הייצור המקומי ובתוך כך גידור הייצור המקומי, וכן תמיכות ישירות ועקיפות שישוו את תנאי הייצור שלנו לאלה של החקלאי האירופאי. עלינו לומר בגאווה כי אנחנו מתקדמים יותר ויעילים יותר ולכן יש לנו זכות קיום. די שנבדוק את השכר של החקלאי האירופי כולל התמיכות הישירות והעקיפות ונגלה שההשפעה שלו באחוזים על מחיר המטרה ומוצריו גבוה בהרבה משלנו!

בואו נגן יחד על זכויות הרפתנים

נכון לרגע כתיבת שורות אלה ישנם 50 רפתנים שצועדים יחד עם ראש זקוף אבל מטרתנו היא לשמור על כלל הרפתנים - אנו קוראים לכלל הרפתנים להצטרף אלינו ולשמור על זכויות הרפתנים.

מה ניתן לעשות?

1. כלל הרפתנים חותמים על אמנה ברוח תקנון ההתאחדות - אמנה שתבוא ותאמר כי מטרתנו היא רפת ישראלית ברת קיימא בכל מקום ובכל גודל.
2. התאחדות מגדלי בקר - הגוף היציג של רפתני ישראל מעודד ותומך מקצועית וכלכלית בהכנת חלופה חדשה כזו המביאה לידי ביטוי את צרכיהם של כלל הרפתנים.
3. התאחדות מגדלי בקר עורכת סקר מיפוי לכלל הרפתות במטרה ללמוד את היכולות / הרצונות והצרכים של כל משק.
4. החלופה החדשה מביאה לידי ביטוי את העקרונות הבאים:
  - הסדר תכנון ארוך טווח לענף החלב - 15-20 שנה לפחות
  - המכסה היא ערך קנייני בעל תג מחיר גבוה
  - לרפתן יש זכות לפרנסה הוגנת ועל כן יש לפעול להעלאת רכיב דמי השכר במחיר המטרה
  - יש לדרוש מהמדינה להוריד את מחירי התשומות עליהן יש לה השפעה מכרעת - כחלק מסל תמיכות ליצרן החקלאי הישראלי
  - יש לפעול להוצאת קמפיין "חלב ישראלי"
  - יש לרתום לקמפיין "חלב ישראלי" את המחלבות
  - יש לדרוש ממדינת ישראל ל"גדר את הייצור המקומי"
  - יש לדרוש מהמדינה מערך תמיכה נרחב כנהוג במדינות אירופה אל מול כל יבוא ולפניויש לנו ניסיון, יש לנו ידע מקצועי, יש לנו מוצר מעולה - כחול לבן - כל מה שנידרש זה להזדקק ולשמור על זכויותינו! ▲